

Касымова Гулжайна Куралбаевнаның «E-learning білім беру жүйесі негізінде студенттердің танымдық құзыретін қалыптастыру» тақырыбында «6D10300 – Педагогика және психология» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін жазылған диссертациялық жұмысына ресми рецензент Бузаубакова Клара Джайдарбековнаның

ПІКІРІ

1. Зерттеу тақырыбының өзектілігі және оның жалпы ғылыми және жалпы мемлекеттік бағдарламалармен (практиканың және ғылым мен техниканың дамуының сұраныстарымен) байланысы

XXI ғасырдағы білім берудің ақпараттандырудың жаңа кезеңі e-learning білім беру жүйесін енгізумен байланысты. Г.К.Касымованың ұсынылып отырған диссертациялық жұмысы e-learning білім беру жүйесі негізінде студенттердің танымдық құзыретін қалыптастыруға бағытталған. Қазіргі заманғы бәсекеге қабілетті ЖОО-ларда e-learning білім беру жүйесі оқу үрдісінің негізгі бір бөлігі болып табылады.

Қазіргі «қоғамды өзгеретудің» когнитивті сәтсіздігі адамзатқа курделі сын-қатер немесе нақты білімге қатысты тепе-тендіктің бұзылуы ретінде көрініс табуда. Бұл тосқауылды үздіксіз білім беру үдерісін жетілдіру қажеттілігін түсіну барысында женуге болады. Мектеп бітірушілердің ЖОО-ғы білім жүйесіне кедергісіз бейімделуі, олардың мектеп-ЖОО жүйесінде білім алудың үздіксіздігі және дайындық курсының моделінің өзгеруі көрсетілген мәселені кешенді түрде шешуге мүмкіндік береді. Құзыретке негізделген білім беру бағдарламасын енгізу арқылы білім беру мазмұнын жаңарту мен түлектерді жаңа қоғам талаптарына сай даярлау сапасын бағалауға мүмкіндік берді. Зерттеліп отырған мәселені зерттеудің ғылыми негізіне жүгіну еki аспектіні ажыратуға мүмкіндік береді: танымдық құзыреттің мәнін ашу және e-learning білім беру жүйесінің ерекшеліктерін түсіндіру.

E-learning білім беру жүйесі негізінде студенттердің танымдық құзыретін қалыптастыру мәселесін зерттеу өзінің жаңашылдығымен ерекшеленеді және Гулжайна Куралбаевна Касымованың бұл мәселені әдістемелік тұрғыдан негізделген әдіс-тәсілмен қарастырып, тиімділікке қол жеткізуді қамтамасыз етеді. E-learning білім беру жүйесі негізінде студенттердің танымдық құзыретін қалыптастыру мәселесі Қазақстан Республикасының дамуы үшін өзекті болып табылады, оның білім беру жүйесін дамыту үшін маңызы зор. Бұл мәселе жеткіліксіз зерттелген. Сондықтан да докторант Касымова Гулжайна Құралбайқызының диссертациясының өзектілігі, жоғары білімді мамандарды даярлау ісіндегі практикалық және ғылыми сұранысы, жалпы мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес алынған.

2. Диссертацияға қойылатын талаптар шеңберіндегі ғылыми нәтижелері

Г.К.Касымованаң диссертациялық жұмысында келесі ғылыми жаңалықтарды айтуға болады:

- e-learning білім беру жүйесінде студенттердің танымдық құзыретін қалыптастырудың теориялық негіздері мен әдіснамалық туғырларын айқындалды, танымдық құзыреттің мән-мағнналық сипаты ашылып, оның принциптері анықталды;
- студенттердің танымдық құзыретін қалыптастырудың жасанды интеллектердің және проблемалық оқытудың дидактикалық мүмкіндіктері негізделді;
- e-learning білім беру жүйесінде студенттердің танымдық құзыретін қалыптастырудың құрылымдық-мазмұндық моделі әзірленді;
- e-learning білім беру жүйесінде студенттердің танымдық құзыретін қалыптастыру бағдарламасы мен әдістемесінің тиімділігі тәжірибеде тексерілді.

Диссертацияда алынған нәтижелер «6D010300–Педагогика және психология» мамандығына сәйкес келеді.

3. Докторанттың диссертацияда тұжырымдалған әрбір нәтижесінің тұжырымдары мен қорытындыларын негіздеу және шынайылық дәрежесі

Г.К.Касымованаң диссертациялық жұмысында қойылған мақсаттары мен міндеттері толығымен шешілген. Зерттеудің дәйектілігі алғашқы теориялық және әдістемелік ережелер мен автордың практикалық жұмыстарының негізділігімен, кең ауқымды әдеби көздерді қолданумен, теориялық және эксперименттік зерттеудің логикасымен, зерттеу объектісінің сипатына және оның міндеттеріне сәйкес ғылыми әдістер жиынтығын қолданумен, ЖОО-да оқытудың нақты жағдайларында e-learning білім беру жүйесі негізінде студенттердің танымдық құзыретін қалыптастыруды тікелей зерттеу, диагностикалық процедураларды, эмпирикалық деректерді өңдеу кезінде сипаттамалық және статистикалық әдістерін жеткілікті пайдаланумен, эксперименталды іріктеудің жеткілікті мөлшері мен аралық және негізгі нәтижелері алынып, тәжірибеде тексерілүмен қамтамасыз етіледі.

4. Докторанттың диссертацияда тұжырымдалған әрбір ғылыми нәтижесі (қағида) қорытындысының жаңалық нәтижесі

Диссертациялық жұмысты орындау барысында алынған негізгі нәтижелер аутентті және жоғары дәрежелі ғылыми жаңалығы бар болып есептелінеді. Ондай нәтижелерге келесілер жатады:

Бірінші нәтиженің жаңалығы докторанттың зерттелетін құбылысқа көзқарасынан көрінеді. Әдістемелік базаның кең спектрін қолдана отырып танымдық құзыретке байланысты теорияларды талдау негізінде «танымдық құзырет» ұғымы нақтыланып, оның принциптері айқындалып, e-learning білім беру жүйесіне негізделген әдіснамалық туғырлары анықталды.

Екінші нәтиженің жаңалығы студенттердің танымдық құзыретін қалыптастырудың ақыл-ой интеллектердің және проблемалық оқытудың заманауи дидактикалық мүмкіндіктерін анықтаумен, айқындалады.

Үшінші нәтижесінің жаңалығы автордың e-learning білім беру жүйесі негізінде студенттердің танымдық құзыретін қалыптастырудың құрылымдық-мазмұндық моделін жасаумен, сонымен қатар студенттердің танымдық құзыретінің мәнін ашып, оның құрылымдық компоненттері, деңгейлері, өлшемдері, көрсеткіштерін анықтаумен айқындалады.

Төртінші нәтижесінің жаңалығы e-learning білім беру жүйесінде студенттердің танымдық құзыретін диагностикалау әдістемесін, оны қалыптастырудың бағдарламасы мен әдістемесінің жасалынып, тәжірибеде қолданумен айқындалады.

5. Алынған нәтижелердің бірлігін бағалау

Г.К.Касымованаң «E-learning білім беру жүйесі негізінде студенттердің танымдық құзыретін қалыптастыру» тақырыбындағы диссертациялық жұмысында қол жеткізген нәтижелері ішкі бірлікпен, логикалық және алынған нәтижелердің бір-бірінің байланыстырылымын сипатталады. Зерттеу жұмысының әрбір бөлімі қорытындылармен ғылыми түрғыдан дәлелді келтірілген.

6. Ізденушінің алынған нәтижелерінің өзекті мәселені, теориялық немесе қолданбалы міндетті шешуге бағытталатындығы

Алынған зерттеу нәтижелердің теориялық түрғыдан да, практикалық түрғыдан да ғылыми маңызы бар және студенттердің танымдық құзыреттерін қалыптастыру бойынша өзекті мәселелерді шешудің бір мүмкіндігі деп, қарастыруға болады.

Докторанттың ұсынып отырған «Мониторинг және педагогикалық өлшеулердің сценарийлері» (Monitoring and pedagogical measurements. Applied Learning Scenarios. M 81. Almaty, Kazakhstan: Abai Kazakh National Pedagogical University, 2020.- Pages 114. ISBN 978-601-298-812-3) электронды оқулығын, «Тілдің феноменалды нейробиологиясы» (Калуга мемлекеттік университеті шығарған, Ресей, 2018 ж.) ұжымдық монографиясын университеттің оку процесі барысында да, педагогикалық кадрларды даярлау және қайта даярлау жүйесінде де қолдануға болады. Сонымен қатар, диссертациялық зерттеуде жоғары оку орындарында e-learning білім беру жүйесі негізінде студенттердің танымдық құзыретін қалыптастыру процесінің тиімділігін арттыру бойынша ұсыныстар берілген.

7. Диссертацияның негізгі қағидасының, нәтижесінің, тұжырымдары мен қорытындыларының жариялануының жеткілікті толықтығына растама

Диссертацияның негізгі қағидасының, нәтижесінің тұжырымдары мен қорытындыларының жариялануының жеткілікті толықтығы ізденушінің жұмысы бойынша жарияланымдарының сәйкестігімен дәлелденеді. Г.К. Касымованаң 2017-2020 жылдары PhD бағдарламасы аясында зерттеу жүргізу нәтижесінде 60-тан аса ғылыми мақалалары жарық көрген. Олар Қазақстан Республикасының Ғылым және білім министрлігінің Білім және ғылым саласында сапаны қамтамасыз ету бақылау комитеті ұсынған ғылыми журналдарда, Scopus пен Clarivate Analytics мәліметтер базасына енгізілген ғылыми басылымдарда, шетелдік ғылыми журналдарда жарияланды.

Сонымен қатар, халықаралық және республикалық ғылыми-теориялық және практикалық конференция материалдарында да жарықта шыққан. Жарияланған ғылыми еңбектер көлемінен зерттеу нәтижелерін жеткілікті деңгейде баяндалып, талқыланғандығын байқауға болады.

8. Диссертацияның мазмұны және рәсімделуінде кездесетін кемшіліктер:

1)Диссертацияда ҚР-ның заңнамалық құжаттарына жете талдау жасалынбаған. Қазақстанда «E-learning» электрондық оқыту Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасынан бастау алады, ал диссертация мазмұнында да және әдебиеттер тізімінде де бұл мемлекеттік бағдарлама қолданыс таппаған.

Сондай-ақ, диссертацияда Қазақстандағы «E-learning» электрондық оқытуудың қазіргі жағдайы зерделеніп талдау жасалышынан.

2) Диссертацияда материал интернет-ресурстан алған күйінде материалдар бірінен кейін бірі беріледі де тақырыпқа қатысты зерделенбейді. Мәселен, 116-117 беттерде Zoom платформасы, Google meet платформасы, Click meeting, Demio вебинар платформасы, Webinar Ninja, Webinar Jam және т.б. онлайн оқыту платформалары берілгенімен, олардың студенттердің танымдық құзыретін қалыптастырудың маңызы ашылмайды.

3) Диссертацияда көбіне шетелдік ғалымдардың зерттеулеріне басымдық берілген, пайдаланылған әдебиеттерге жалпылама сілтеме жасалған, олардың басым көпшілігінде беттері көрсетілмеген.

4) Диссертацияда қосымшалар өте көп берілген: А,Ә,Б,В,Г,Ғ,Д,Е,Ж- 9 қосымша беріледі, Д-қосымшасы 37 беттен тұрады (201-237 беттер). Қосымшалардың санын да, мазмұнын да ықшамдам, жүйелеу кажет.

9. Диссертацияның Фылыми дәрежелер беру Ережелерінің талаптарына сәйкестігі

Г.К. Касымованаң «E-learning білім беру жүйесі негізінде студенттердің танымдық құзыретін қалыптастыру» бойынша дайындалған диссертациясы Қазақстан Республикасының Ғылым және білім министрлігінің Білім және ғылым саласында сапаны қамтамасыз ету бақылау комитетінің «Ғылыми дәрежелер беру тәртібі туралы Ережелерінің» талаптарына сәйкестігін негізге ала отырып жазылған және оның авторы Гулжайна Куралбаевна Касымоваға «6D010300 – Педагогика және психология» мамандығы бойынша «философия докторы» (PhD) дәрежесін беруге лайық деп санаймын.

Ресми рецензент,

М.Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университетінің профессоры педагогика ғылымдарының докторы

К.Д.Бузаубакова